

عبدالله مهدی الخطیب

(۱۹۳۷ - ۲۰۰۷)

ایران در روزگار اموی

گزارش پارسی:

مکتب محمود رضا افتخارزاده

سرشناسه	:	عبدالله مهدی الخطیب ۱۹۲۸م
عنوان و نام پدیدآور	:	ایران در روزگار اموی/ نوشته عبدالله مهدی الخطیب/ گزارش پارسی: دکتر محمودرضا افتخارزاده
مشخصات نشر	:	تهران، ثوره، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	:	۱۸۸ ص، رقعی
شابک	:	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۸۱۲۵ - ۱ - ۶
فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	امویان - تاریخ
رده‌بندی دهکده	:	۱۳۹۶ ۸۰۴۱ ح ۶/۳۲/۵۳۲ DSR
رده‌بندی دهکده	:	۹۵۵/۰۴۲۰۴۵
کتابشناسی ملی	:	۴۸۸۶۸۲۴

ناشر: انتشارات ثوره

فروشگاه اینترنتی: www.thoureh.ir

پست الکترونیکی: info@thoureh.ir

تلفن مرکز پخش: ۳۳۶۱۹۵۲۹

نام کتاب: ایران در روزگار اموی

نوشته‌ی: عبدالله مهدی الخطیب

گزارش پارسی از: دکتر محمودرضا افتخارزاده

حروفچینی، ویرایش، صفحه‌بندی و طراحی جلد: انتشارات ثوره

چاپ اول: ۱۳۹۶ خورشیدی. تهران.

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰,۰۰۰ ریال

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات ثوره محفوظ است.

Copyright © 2017 Thoureh Publication. All Rights Reserved.

فهرست مطالب

پان عربیسم اموی و تصورات تاریخی آن در خراسان.....	۱۳
۱-۱- اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی خراسان بزرگ از سلیمان بن عبدالملک تا عمر بن عبدالعزیز (۹۶-۹۹ هـ / ۷۱۰-۷۱۵ م).....	۱۳
۱-۲- خراسان در دوره ی قتیبة بن مسلم (۸۰-۹۶ هـ / ۷۰۵-۷۱۵ م).....	۱۸
۱-۳- خراسان در دوره سلیمان بن عبدالملک (۹۶-۹۹ هـ / ۷۱۷-۷۱۴ م).....	۲۲
۱-۴- دگرگونی های عمومی در سیاست خارجی و داخلی پان عربیسم اموی.....	۲۳
۱-۵- اوضاع سیاسی خراسان پس از قتل قتیبة؛ پان عربیسم اموی و مردم خراسان؛ همدستی اشرافیت ایرانی با عرب ها علیه توده های ایرانی.....	۳۶
۱-۶- خراسان در دوره یزید بن مهلب.....	۴۱
۱-۷- اوضاع سیاسی- اجتماعی- اقتصادی خراسان (۱۲۷-۹۹ هـ / ۷۴۰-۷۴۵ م).....	۵۲
۱-۷-۱- رفرمیسم رژیم امویان.....	۷۱
۲-۱- بحران سیاسی در خراسان؛ «خلافت عمر بن عبدالعزیز»؛ رفرماتور امویان.....	۷۱
۲-۲- خراسان در دوره جراح بن عبدالله حکمی.....	۸۷
۲-۳- جنایات عرب ها و اشراف ایرانی؛ عمر بن عبدالعزیز و اصلاحات عمومی وی در خراسان.....	۹۴
۲-۴- کودتای اشراف اموی علیه سیاست اصلاحی عمر بن عبدالعزیز.....	۱۰۷
۲-۵- سیاست حَرشی و تحول حوادث سیاسی در خراسان.....	۱۱۲

تحول اوضاع سیاسی خراسان	۱۲۷
۱-۳ - حرکت‌های مبارزه در ماوراءالنهر	۱۲۷
۲-۳ - ظهور حارث بن سریج (۱۱۶-۱۲۸ هـ / ۷۳۴-۷۵۵ م)	۱۳۰
۳-۳ - نصر بن سیار و کوشش برای اصلاح امور (۱۳۲-۱۲۰ هـ / ۷۳۷-۷۴۹ م)	۱۳۹
۴-۳ - قیام یحیی بن زید بن علی (۴) و اوضاع سیاسی خراسان (۱۲۵ هـ / ۷۴۲ م)	۱۵۰
۵-۳ - قیام جدیع بن علی و قبیله آزد و اوضاع سیاسی خراسان	۱۵۶
۶-۳ - پایان درگیری سیاسی در خراسان و سقوط رژیم اموی؛ سال ۱۳۲ هـ	۱۷۹
فهرست منابع	۱۸۲

یادداشت گزارنده

افزون بر گزارش‌های بی‌شمارِ تاریخ‌فرمابشی، چگونگی تاخت و تازِ تازیان به‌ویژه امویان در ایران، در سده‌ی کنونی پژوهش‌ها و نوشته‌های دانشگاهی بسیاری را ویژه‌ی خود ساخته است. پژوهش پیش‌رو پیرامونِ این رویداد، بی‌پیشینه و بی‌مانند است چرا که پژوهنده و نویسنده‌ی آن، خود تازی است و در گستره‌ی پژوهش، دست از نژادگرایی کشیده و پرده از چهره‌ی تاریخ‌فرمایشی برداشته و گزارشی روشن از چگونگی یورش و کردارِ تازیان در ایران و همدستی و همکاری بزرگان و دهگانانِ ساسانی با تازیان در کارِ بی‌پایان داده است! در این پژوهش آکادمیکِ شگفت‌انگیز، خواننده در خواهد یافت که بر «ارمن و رمان» چه رفته است! و خواهد دید که توده‌های پُوده خود هم‌اره در این ستم‌پذیری تاریخ دست داشته و دارند! چراکه همبستگی میهنی را گسسته، خموشی گزیده، ستم‌چی و سیاهی لشکر دشمن‌اند! ویژگی و تازگی این پژوهش دانشگاهی (=پایان‌نامه در تاریخ) مرا بر آن داشت که برگردانِ پارسی آن را به انجام رسانم! این گزارش چمن‌روشن و آریاست که از هرگونه یادداشت و پیوستی از سوی گزارنده بی‌نیاز است! برآستی که نویسنده‌ی دانشمند آن شایسته‌ی ستایش و سپاس است! ویژگی پژوهشی ژرف این «پژوهش‌نامه» این است که پس از چاپ نخست، رشته‌ی تاریخ دانشگاه‌های ایران، آن را در برنامه‌ی آموزشی خویش گنجانده و از همین رو بی‌درنگ ربایش و کپی و چاپ بی‌پروانه‌ی این «پژوهش‌نامه» در سراسر کشور آغاز شد! آری! سیزده سال دزدی ناجوانمردانه! بی‌گمان شلختگی، نادانی و ناتوانی «چاپ‌کننده» در چاپ بیشتر و انباشتنِ بازارِ نیاز، در این دزدی دردناک معاند است! چنان که این «گزارنده» از دست او دل ریش و دل خون است! که خدایس نیار از آنک هرگز دزدانِ ناجوانمرد را نمی‌بخشد!

گزارش پارسی این «پژوهش‌نامه» در زمستان سال ۱۳۷۳ خورشیدی انجام شده^۱، بنابراین در سال ۱۳۹۶ خورشیدی، پس از سیزده سال تنها به ویرایش نگارشی سراسر این «پژوهش‌نامه» بسته می‌شود! امید که دزدان ندزدند!

محمودرضا افتخارزاده

تهران

پاییز ۱۳۹۶ خورشیدی

www.fehresteasar.blogfa.com

دکتر عبدالله مهدی الخطیب (۱۹۲۷-۲۰۰۷م) نویسنده و مورخ برجسته‌ی عراقی، در شرح حال او آمده است: «فیلسوف، شاعر، داستان‌نویس، طراح، موسیقی‌دان، زبان‌شناس، منتقد سیاسی، تاریخ‌نویس و...»^۱. شاگرد نامدارانی چون «علی الوردی»، «طه باقر»، «نوری جعفر»، در «دانش سرای عالی آموزگاران بغداد» آموزگار شد و سال‌های جوانی را در روستاهای محروم جنوب عراق آموزگاری کرد و آنگاه به شهرهای محروم جنوب عراق سرزد؛ در مسیب، حله، کربلا و ... سال‌ها آموزش داد و در میان سالی به بغداد آمد و مقیم شد و از دانشگاه بغداد دکترای تاریخ گرفت! زنده یاد دکتر خطیب شیوه‌ی تاریخ‌نگاری ویژه‌ای داشت که فزون بر بهره‌گیری از متدلوژی نوین تاریخ‌نگاری، از دانش «روا شناسی تاریخی» نیز بهره می‌گرفت و با این متدلوژی می‌کوشید تا لایه‌های متراکم و متعفن تاریخ رسمی حاکم را بشکافد و از لابه‌لای آن صدای تاریخ مظلوم و محکوم را به گوش و هو و رساند و برآستی در این کار موفق بود. همین ترجمه شاهد روشنی بر این ادعاست! زنده یاد دکتر الخطیب تاریخ احزاب سیاسی صدر اسلام را بازخوانی نمود و حقایق شگفتی را کشف کرد! پس از این پژوهش ژرف و بی‌مانند بود که این نظریه را ابراز داشت: «ستم در همه‌ی گونه‌هایش باکتری پلید اقتصادی غیر ضروری است که باید چال شود! زیرا انگیزه‌ی پیدایش و زمینه‌های گسترش آن شناسایی و شناخته شده است! بنابراین باید ستم را از گستره‌ی تاریخ و زندگی انسان زدود!» از زنده یاد دکتر خطیب نوشته‌های پژوهشی تاریخی بسیاری به یادگار مانده است!